

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP.

AZ EGYHÁZ ÉS ISKOLA KÖRÉBŐL.

<p>Szerkesztőség: hova a lap szellemi részét illető minden küldemény intézen. J. N.-Péteria utca 348 szám.</p>	<p>Megjelen havonként háromszor, 5-én, 15-én és 25-én egy, illetőleg másfél iven. Előfizetési ár egész évre 4 frt., félévre 2 frt., Hirdetések díja: 100 szóig 1 frt., 200 szóig 2 frt., a másodszori hirdetésnél 100 szóig 80 kr. harmadiknál 70 kr. Bélyegdíj minden hirdetésnél külön 30 kr.</p>	<p>Kiadó hivatal: hova a lap anyagi dolgaira vonatkozó minden közlemény és küldemény intézendő, Fűvészkert utca 1080.</p>
---	--	--

Bihari ref. egyházmegyei közgyűlést megnyitó elnöki beszéd.

Nagyvárad, 1883. április 4.

Nagytiszteletű s tekintetes egyházmegyei közgyűlés! Azon véleményben, hogy egyházmegyénk szellemi és anyagi dolgairól számolnom egy és ugyanazon idő legalkalmatosabb, annyival inkább is a jelen gyűlésre halasztottam az egyházak és iskolák állapotának felmutatását, mert átalakulásunk, vagyis önmagunknak a törvény által kijelölt keretbe illesztése, bizonyos forrongást állított elő közéletünkben.

Bármiképp lettek volna összeállítva a vezértényezők, nem hagyhatám vala itt e helyet a nélkül, hogy elsőbb megbízatásomból kifolyólag ne számoltam volna a gondjaim alá adott egyházak, iskolák és azok tanítóiról.

Most azonban méltóztassanak eltűnni, ha a kötelességszerű számadás mélyébe hatolás előtt először magammal foglalkozom.

Nem lesz terjedelmes e foglalkozás, mert a bekezdése:

2-or és utoljára.

E másodszor is oly rövid, mint a milyen őszinte.

Fogadják meleg hálámat azon t. egyházi előljárók és t. lelkésztársaim, kik szavazataikkal esperessé lett választásomhoz járultak.

E megtisztelő s nagyrabecsült bizalom ösztönül szolgál nekem, hogy Isten segélye mellett egyházmegyei társelnök ur eddig is hálásan tapasztalt hatásos támogatásával s az egyházmegyei tanács kikért segédkezése, sőt maguknak öngazgatási rendszerünk alaptényezőinek, a presbyteriumoknak jóakaratu közreműködésével is, elvégezni igyekezzem mindazt, ami hivatalom körébe tartozik; és midőn e másodszori megtiszteltetésemért ismételtlen fejezem ki mély köszönetemet: annyival inkább kérem a minden oldalról jóakaró segédkezést, mert miképp mondom, ez a másodszor, egyszersmind: utoljára is.

Utoljára, mily fagyos, mily döbrentő kifejezés!

Mintha a temető közelében állanék s ősz hajamat megingatná a sirhalmok szele.

Mintha lobbadozó mécs volnék, melynek fogvatékán levő olaját nem pótolhatja ki senki sem.

Mintha lombtalanuló fa volnék, melynek száradó galyai egyenkint hullanak a mulandóság gyaluja alá, s belőlük félemlítő némasággal koporsót tákol össze a halál! Ez ad, ezek adnak a rideg „utoljára“ szónak meg nem czáfolható magyarázatot, s ez az én utoljára lett megválasztatásom valódi értelme is.

Napom hanyatlóra szállt, hosszabbodnak és hosszabbodnak az estéli árnyékok; mikor áll be a végalkony? az az idők urának titka; de addig az ő kegyelméből a kezembe adott zászlóval itt leszek az órállomáson. Én esem el előbb, vagy azok közül egy és más, kik által megválasztattam?! erre nem ad feleletet sem a föld, sem az ég; de arra, hogy utoljára választattam meg: megvan; éveim sokaságában van meg a „soha többé“ felelet, mert hiszen nem lehet már messze odáig, a sírfáról csak a végső szám hiányzik. Addig e parancs alatt állok: „Légy hű mind halálig.“ Vezérigékül Pál apostol eme szavait vettem át: „semmivel nem gondolok, az én életem is nekem nem drága, csak hogy elvégezhesem örömmel az én futásomat és a szolgálatot, melyet vettem az Ur Krisztustól.“

Mily örömet átvinném gondolataimat az utoljára szó sötét borujából oda, hol virágos az élet és csillagosan kék az égboltozat; de a kegyelet ujmutatásából kell hogy oda vezessem a m. t. közgyűlés figyelmét, hol:

Gr. Dégenfeld Schomberg Imre tiszántuli egyházkerületünk 22 évig volt főgondnoka fölött lehanyatlott a végső nap, a „soha többé“ vette áldott porát bus birodalmába és az örökkévalóság tárult fel nemes szelleme előtt.

Szárnyszegetten törpül le gondolatom e mindnyájunknak fájó gyászos eseménynél s tépelődöm, hogy megkísérlem e rajzát adni az összedőlt nagy alkotmánynak,

vagy gyengeségem tudatában elnémulván, magunkba mélyítő hallgatásban fejezzem ki a közös részvét rendítő bánatát!

A hegyet, mely fellegekbe fűrészi napsugaras homlokát, elsüllyedésénél csak a sas énekelhetné meg, mert a magasból nézett alá annak fenségére. Én a mélységben talán jobban cselekedném, ha mint egy bus zarándok imává olvadt érzelmeimmel szótalánul borulnék le az összedőlő templom omladékainál.

De végre is a valódi fájdalom néma és szótalán. Panasztalanságba rejtőzik a részvét mélysége. S ha nem úgy volna is, a valódi nagynak csak a valódi nagy lehetvén illetékes méltatója: a helyett hogy megkísérleném rajzát adni a nagy veszteségnek: leülök a rom mellé, és beszéljen a tömérdek közül egy pár tündöklően kimagasló tény gr. Dégenfeld Imre életéről.

Emlékezünk még, hiszen korunkban történt, midőn megtámadt jogunk védelmében tiltakoztunk az erőszak ellen, mely öngazgatási rendszerünket megtámadta s a betiltott gyűlést az ősz főpásztor Isten nevében nyitotta meg. Tudjuk még, hisz napjainkban esett, hogy főiskolánk, a magyar alföld reformátusainak századokon át világitó tornya, veszélyben forgott a miatt, mert fenállhatása a tanférfiak oly számú felszaporításától tétetett függővé, kiknek szerény dotációja is messze túlhaladta a kegyadományokból táplálkozó intézet anyagi erejét.

Ki állott ott, az ősz Áron mellett, mint tiltakozó Cherub? Ki áldozott, tett, munkált, ébresztett emitt, hogy ősz nagyságában maradhasson fen a féltett iskola? Ki nyújtá ki a halhatatlanokkal együtt kezét, a reform. országos közalapra 5000 frtot adván, hogy erősíttessenek a gyengék s letöröltessenek az árvák és özvegyek könyvei? Gr. Dégenfeld Imre volt egyike az elsőnek! Ki volt az, ki több mint 2 évtizeden át, egyházi és iskolai közéletünkben, odaadó ügybuzgalmat és munkásságot fejtett ki s előtte semmi sem volt nagy, semmi sem volt kicsiny... ez is ő volt. Ó! kire ráborult a gyászos szemfödél.

Tartsuk fel hát dicső emlékezetét! Emeljünk jegyzőkönyvünkben egy gyászlapra nagy nevének szerény sir- emléket és hadd mondjam én el a m. t. gyűlés végbucsuja- képen a távolról sötétlő sirbolt nagy halottja fölött: hogy a mi lehullott csillagunknak, a mi fejünk leesett koronájának: gróf Dégenfeld Imrének, adjon Isten csendes jó éjszakát!

A halott nyugszik. Nekünk tovább kell mennünk a sirtól, tovább a lét küzdelme, tovább a kötelesség utain.

Gaál Imre,
esperes.

Egy ünnep, melyet a naptárakból kifeledek.

(Vége.)

Mennyi eltérés és különbség egy azon birodalomban is! Vegyük még ezekhez két régi német naptár bizonyosságát. Binterim 1824-ben adott ki egy állítólag a IX. században írott naptárt; (Calendarium ecclesiae germanicae Coloniensis saeculi novi;) Beck pedig 1687-ben Martyrologiumot adott ki, (Martyrologium ecclesiae germanicae pervetustum.) — Mindkét naptárban márczius 27-re van husvét téve, márczius 25-re pedig az Annunc. s vele együtt nagypéntek!! Bizony még ez időben nem nagyon volt ismeretes a translatio vagy anticipatio.

De még magok a szent zsinatok is ellenkezésbe jöttek e tárgyban egymással. Az 1586-iki cambray-i zsinat nevezetesen a következő határozatot hozta: „Si festum Annuntiationis b. Mariae virg. inter dominicam Palmarum et dominicam Quasimodo incidit, feria secunda post dominicum Quasimodo etiam a populo servetur,“ mely határozat tökéletesen egyezik a S. C. Rituum 1690-iki intézvényével. — A cambrayi zsinat után 23 évvel, vagyis 1609-ben kapja-fogja magát a narbonnei zsinat s oly értelmű határozatot hoz, hogy az Annunc. ünnepét nem kell áthelyezni, még ha a nagyhétre s épen nagyszombatra esnék is az! Rendeli pedig ezt a zsinat „a közegyház rendtartása szerint“ (secundum universae ecclesiae ritum), mely rendtartás pedig — mint láthattuk — egészen ellenkező volt.

Végeredményül Weidenbach sem ad többet Knauznál, a mennyiben csak annyit mond, hogy az Annunc. ünnepét nem lehet mindig márczius 25-re tenni (darf also nicht immer auf den 25. März gesetzt werden); de azért ő is minden lelkifurdalás nélkül a festa immobilia rovatba veszi fel ez ünnepet, s naptáraiban, szinte mint Knauz, mindig márczius 25-re teszi azt.

E szerint e sok unalmas beszéd után is ott volnánk, a honnan kiindultunk? Látszólag igen, de közelebről vizsgálva a dolgot, mégis jutottunk valami eredményre, mely az ingadozás, a habozás és kétely mellett, habár a negatívban is, de mégis nyújt valami positivumot. Én ugyanis kimerem az eddigiek után mondani, a mit így kimondva, beismerem, sehöl sem láttam, hogy az Annunc. ünnepe általában véve állandó ünnepnek (festum immobile) veendő, s az általa jelzett dátumoknak mindazon esetekben márczius 25-ike felel meg, melyeknél az illető okmányból magából, s nem valami ettől független kalendáriumi combinatióból nyilván kinem tünik, hogy a translatio vagy anticipatio egyenesen alkalmazva volt; mint például a Knauz által felhozot 1440. és 1590-iki két esetről. S ki merem mondani, hogy ennél biztosabb, szorosabb praecisirozott s minden kivétel nélküli szabályt nem hiszem, hogy csak egyetlen chronologus is adhatna.

Eltekintve ugyanis attól, hogy az idevonatkozó egyházi intézkedések és tényleges szokások igen szokszor ellentétbe jöttek s egymástól homlokegyenest különböztek; de annál jobban figyelembe véve azt, hogy a naptárakból

merithető bőséges bizonyítékok szerint amaz egyházi rendelkezések egyszerűen figyelmen kívül hagyattak, a mennyiben a közönséges naptárakban akkor is mindig márczius 25-re van téve az Annunc. ünnepe, ha az a nagyhétbe esett is; s végre tekintetbe véve a legjellegesebb chronologusoknál, határozatlan ingadozásuk mellett még azt, hogy azért ők ünnepünket az állandó ünnepek közé sorozzák, mindezeknél fogva, mondom, ki merem mondani, hogy az ismertetett egyházi különféle rendeleteknek s tényleges gyakorlatoknak, már a múlt századokban is, de jelen századunkban meg, ha nem is minden esetben, de az esetek túlnyomó nagy részénél inkább liturgikai, mint chronologiai értelme és jelentősége van. Ha a festum in choro, azaz az egyháziak templomi isteni tisztelete, illetőleg miséje elhalasztatott és elhalasztatik is bizonyos esetekben, de a festum in foro, azaz a valódi, a közönséges naptári ünnep, mely a keltezések (datum) alapjául szolgál, a legtöbb esetben kivétel nélkül megmaradt, illetőleg megmarad márczius 25-én. A breviarium és a kath. liturgikák (lásd p. o. Schmied: Liturgik der christkatholischen Religion. Passau, 1833. III. 463. lap) beszélhetnek és beszélnek is e tárgy nál translatorol, aequalis ritusról, duplex és semiduplex ünnepről, privilegiumról, stb. stb. — de mindezek a chronológiára nem tartoznak.

Érdekes megjegyezni, hogy az angolok nem igen bajlódtak e kérdéssel, a mennyiben azon jeles chronologiai kézikönyvükben, mely kezem alatt van (The Chronology of History. By Sir Harris Nicolas. New Edition, London) az Annunc. ünnepről semmi egyebet nem találunk, mint hogy az márczius 25-re esik; kivételek egyátalában nem említettvén.

Záradékkul legyen szabad az elmondottak bizonyítására még néhány adatot hazai naptárainkból felhozni, melyek éppen e dolgozat írása közben jutottak kezemhez, s mely naptárakban az Annunc. ünnepe mindig Márczius 25-re van téve, pedig:

1660-ban (s. pataki naptár) husvét már 28-án volt, így Annunc. nagycsütörtökre esett;

1687-ben (lőcsei n.) husvét márczius 30-án, Annunc. nagykedd;

1761-ben (pozsonyi n.) husvét márczius 22-én, Annunc. husvétutáni szerda;

1780-ban (debreczeni n.) husvét márczius 26-án, Annunc. nagy szombat; végre

1796-ban (kolozsvári n.) husvét márczius 27-én, Annunc. nagy péntek!

Bizony e XVII. és XVIII. századbeli adatok összefüggő rontják a Congr. S. R. és a Knauz adta szabályokat.

E kérdés „mélységének szinén tehát setétség vala,“ sőt van bizonyos mértékben most is. E sorok éppen nem igénylik magoknak ama setétség megvilágításának dicsőségét, sőt inkább érzik, hogy nagyon, de nagyon kis mértékben sikerült nekik azt némileg derengővé tenni.

Révész Kálmán.

Töredék

a magyar ref. ének- és isteni-tisztelet történetéből.

Urvacsora a XVI. században.

(Folytatás.)

A betegeknek meglátogatásáról, vigasztalásáról és megerősítéséről. (Heltai.)

Mikor a minister avagy lelkipásztor a beteg embernek rokonsági avagy szomszédi által elhivatik a betegnek vigasztalására, hozzá vevén kámszáját, kelyhet, kenyeret, menjen el az emberekkel, a kik elhívták őtet és békőszömvén hagyja meg, hogy szépen abroszt terítsenek az asztalra, és bort tegyenek reá (tehát bort nem vitt magával!).

(Állapodjunk meg itt egy kissé, mert itt látjuk legelőször említve a református pap functionalis öltözetét, e szavakban: hozzá vevén (vagy felvevén) kámszáját. — Mi ez a kámsza? A „Magyar nyelv szótára“ III. kötet 358. l. szerint: „kámsza, rokonai az arab kamiza (azaz helyesen kamidzon vagy kamidzaton), új latin camisa, francia camisole, chemise, szláv kannyzola, olasz kaminá, német Hemd, régi felső német hemmat, hemide stb. — 1. Hosszu üng, melyet a misemondó pap magára vesz. 2. A palóczoknál azon vastag daróc ruha, melyet a kolduló szerzetesek, remeték viselnek. Kámszába öltözni, eldobni a kámszát. 3. A szerzetesi ruhának azon része, melyet a fejre lehet huzni, esuklya.“

Ez elég tökéletlen magyarázathoz hozzá tehetjük: nemcsak a palóczoknál, hanem széles e Magyarországon kámsza alatt hosszú, bő öltönyt értettek és értenek. Ilyen értendő Heltainál is, — nem éppen papi forma ruha, mint a pápistáknál, hanem tisztességes, hosszú, bő, olyan Luther-köpeny forma, a milyen például Szegedi Kis István, vagy Sellyei és Harsányi arczképein látható, melyet a „Ministerek“ már Heltai korában, aligha rendeletből, (mert ilyenről nem tudunk) hanem inkább tisztességből, megszokásból viseltek.

Annakutánna kérde meg a minister a beteget, ha valyon valami titkon való dolga, mely az ő lelkiismeretét furdalja és háborgatja, mely felől az Istennek ígéjéből tanúságot avagy vigasztalást kíván. És a több embereket kiküldvén szorgalmatossággal, a gyónásnak módja szerint cselekedjék, feddvén avagy tanítván, avagy vigasztalván őtet, miképen a hív és bölcs lelkipásztornak tudni kell.

Mert nagy különbség van a betegek közt, némelyek halálra, némelyek nem halálra betegek. Némelyek az igaz hitbe és tudományba tudósok, némelyek tudatlanok, némelyek megismerik az ő bűnöket, és rettegnek a kárhozattól, s némelyek bátorságosak, némelyek nagyobbak vélik a testi fájdalmat a lelki dolgoknál stb., eféle esetekben bölcsnek kell a ministernek lenni, hogy a szövények mivolta szerint rendelje az ő tanítását és igazán osztogassa az uristennek ígéjét. Azaz hogy a testi bátorságbeliüket, és az engedetleneket rettegtesse az Istennek ítélivel és haragjával. A megrettenteket pedig vigasztalja és erősítse az uristennek kegyelmességével, és annak irgalmasságának hirdetésével.

Minekutánna ezokáért ilyenképen a beteget tanította, feddette vagy vigasztalta, hívja be a több népet is, melyek jelen lévén, kezdje a beteget tanítani, oktatni, inteni stb. ily módon:

Istenbe szerelmes af! (itt 4 pontból álló tanítás adatik a betegnek, hogy az Isten látogatását békén szenvedje, azután

jön a „köz-gyónás“ vagy gyónó ima, mely után utasittatik a minister, hogy:

„Ó dozza meg“ a beteget és az ódozás után térdre esvén, imádkozza a beteggel s jelenlevőkkel az Urnak imádságát, vagy a Miatyánkot.

Annakutánna vegyen a „tanira vagy patinára“ kenyeret és számlálja elő a mi urunk Chr. Jézus testamentomának igéit szép lassan:

„A mi urunk Jézus Krisztus az éjjel melyen halálra adatatték, vővé a kenyeret, hálákat ada, és az ő tanítványinak ada, ezt mondván: Vegyetek egyétek ez az én Testem, mely tü éret-tötek halálra adatik: Ezt valamennyiszer ejénditek, az én emlékezetemre tegyétek.“

A Testamentomnak igéit előszámlálván, az áldott kenyeret nyujtsa a betegnek, ez igéket mondván:

„A mi urunk Chr. Jézusnak sz. teste, mely te érőtted halálra adatott, erősítsen meg tégedet az igaz hitbe, hogy örökké élhess. Ámen.“

Annakutánna vegye a minister kezébe a pohárt, avagy a kelyhet, és számlálja elő az ur Testamentomának több igéit is, mondván:

„Azonképen minekutánna vacsorált volna, vővé a pohárt, és hálákat adván az ő tanítványinak adá, ezt mondván: E pohár új testámentom az én véremben, mely tü érőttestek és sokakért kiontatik, bűneknek bocsánatjára: ezt valamennyiszer isszátok, az én emlékezetemre tegyétek.“

Ez igéket elmondván, nyujtsa a megáldott pohárt a betegnek, ezt mondván:

„A mi urunk Chr. Jézusnak sz. vére, mely a te bűneidért kiontatott, erősítsen meg tégedet az igaz hitben, hogy örökké élhess. Ámen.“

Ezután ismét intés a beteghez, hogy imé: az Isten kegyelmes, s a mi urunk Chr. Jézusba minden nyomorultaknak vigasztalást és megnyugvást ígért, elmélkedjék azért a beteg, János 3. és 6. részeiből Isten szerető voltáról. Azután ha annyi ereje van, a minister olvashatja előtte a 103. 91. 117. zsolttárt, vagy azok egynehány részét, vagy az alkalom szerint más zsolttárt, ezután mondja a minister reá ez

Áldomást: „Áldjon meg tégedet az ur és őrizzen meg: világosítsa meg az ő színét*) terajtd és legyen kegyelmes hozzád. Emelje fel az ő színét tereád és adjon békességet teneked. Ámen.“

Nota: „Történik gyakorta, hogy a beteg, erőtlenség miatt, avagy a nyomoruságnak bántása miatt, az ur Testamentomának minden részét hozzá nem veheti, a minister azért az urnak szerzését meg ne szegje, és ne szolgáltassa a betegnek egyik részét a másik része nélkül. Meg se mutogassa öneki, mint a pápai misések mivel-ték: hanem a gyónás után az uristennek igéjével tanítsa a beteget, oktassa és vigasztalja és az urnak hagyományából ötet megoldozván, ajánlja a kegyelmes Istennek.“

Van még más három vigasztaló formula adva: 1. Pál írásai és Luk. 16. részéből, a gazdag és Lázár példázatából. 2. Jóel 2. részéből a megtérésről. 3. Máté 11: 28-ról: jöjjetek én hozzá, kik megfáradtatok stb.

Melius eljárása már sokkal részletesebb, s teljes képét adja a XVI. század osztogatási módjának, így:

Mikor a vacsorát osztani akarod, annak bizonyos napja és

*) Ez bizonyosan fordítás németből.

ideje legyen, vagy minden harmad vasárnap, vagy negyed vasárnap, de se igen gyakorta, se igen ritkán osztogasd.

A keresztséggel egyszer kell élnünk, mert ujjonnal való születésnek, Krisztusba oltásunknak jegye, a születés pedig csak egyszer lehet, tehát a jegy is csak egyszer legyen.

De a vacsora, ételnek-itálnak, nevekedésűnek jegye, — a gyermek mind emberkorig szinte 25 évig nő, eszébe, erejébe, állapotába — étellel itallal. Mi e világon gyermekek vagyunk, mind az itéletnapig nevekedünk, mindaddig, míg a Krisztus ideje mértékére, tökéletes állapotjára el nem jutunk, azaz, míg meg nem dicsőülünk. Efez. 4.

Nevekedő hittel idvözülünk. Róm. 1. 2. Kor. 3: 5, — az étel nemcsak egyszer leszen, hanem gyakorta kell enni annak, a ki erősülni akar, Pál is így szól: valahányszor eszitek a kenyért, isztok a pohárból, én rólam emlékezzetek, Urnak halálát hirdesétek.“

Mikor vasárnap vagy egyéb innepen a hivek összegyűlnek, hirdesd meg, hogy ez jövő vasárnap Urnak vacsorája leszen, azért minden a ki élni akar véle, próbálja meg magát és hozzá készüljön, hit nélkül, disznó- és eb-módra, értelem és igaz poenitentia nélkül és haragtartással ne éljen a vacsorával.

Kálmán Farkas.

(Folyt. köv.)

Az „Uj Magyar Athenás“ t. gyűjtője és t. kiadó-jához.

Amikor az „uj magyar athenás“ III-ik füzeté megjelent, a „Sárospataki Lapok,“ a f. évi 4-ik számában, meghozta rá a maga bírálatát. Én azon nézetet, miszerint az életrajzokat egy a szerkesztők által megszabott forma alá kellett volna állítani, nem osztottam s ma sem osztom. Szerintem az íróknak, — minthogy ők írni tudnak, — maguknak kellene megírni a saját életrajzukat, s a gyűjtőnek úgy állítani össze azokat egy csomóba. Igaz, hogy az így egy szingzagdag quodlibet lenne; de nem az volt-e, illetőleg nem az-e, egészben véve, életük is? S ha igaz az, hogy az írók művéből ismerhetni meg, életrajza sajátos megírásából méginkább megismerhető lenne az. Az pedig, hogy pl. egy lelkész-író mennyit tett az egyházban és esetleg még is mennyit szenvedett abban, míg egyrésztől buzdításul, másrésztől a hasonló esetekben vigasztalásul szolgáland. — Mert hát nem vigasztalás-e az, hogy se nem ő az első, se nem ő az utolsó azok között, kik e téren szenvedtek és szenvednek? És a míg így élvezetes az életrajzok gyűjteményes olvasmánya, úgy nem egyéb az egy rideg bonczteremnél, melynek ajtaját a midőn tudvágytól lelkesülten nyitottuk fel, azon tudattal csukjuk be magunk után, hogy: egyik olyan, mint a másik. Én tehát soha sem engedném meg, hogy egy gyűjtő, az általa megszabott prokrusztusi ágyon nyujtsa, vagy nyirbálja meg az eleveneket és holtakat.

Ami a nevezett lapok által hangsúlyozott „minorum gentium“-okat illeti, a vállalat megindításakor én is azon nézetben voltam, hogy azoknak ezen gyűjteményben nincsen számukra hely. Azért, nem is küldtem be akkor a saját életrajzomat. Hogy is? midőn még Filónk se látta magát érdemesnek, megjelenni a Pantheonban. Ma azonban, más nézettel bírok e tekintetben. Ma ugyanis mindenféle gentiumnak helyet adnék, csak a nem is gentiumnak nem adnék

helyet benne. Mert lehet, hogy a közép, vagy kisebbszerű tehetségeknek nem úgy feslett az élet, mint épen a nagyobbaknak, s azért maradtak el sokan ezektől, — hogy a nagy idők szülik-e a nagy embereket, vagy viszont, a nagy emberek a nagy időket, az még nincsen megfejtve. Tény az, hogy igen sok genie züllött s veszett már el az élet sulya alatt, — anyagi, házi és társadalmi körülmény, kora halál, mind közre működtek e temetésen. S kinek félig, vagy részben az élet megkegyelmezett, a gyűjtő, kinek az életrajzban sanctiot kell vala adnia, üsse végre agyon a bóldogtalant? Én e gyilkos, hóhérszerepre nem vállalkoznám. Hadd legyen hát megemlítve, ki csak egy homokszemmel járult is az építkezés művéhez. Mig az ellen, hogy a még csak nem is születtek — nem is gentiumok — a halhatatlan halandókkal ültetessenek le egy sorban, egyenesen reklamálok.

Mert jöttek a gyűjteménybe olyanok is, kikről aztán az mondatik, hogy a műveik ezért s azért nem láthattak napvilágot. Eszembe jut itt egy vad költemény, a mely így kopogtat be: „Kivirított száraz ágon döglött gerle turbékol,“ — természetes, hogy a szerző bánatára, ez sem láthatott napvilágot. S kezeskedem, hogy egy némely megemlített kéziratban sok ilyen van, s nem azért a mivel indokoltatik, hanem ezért nem jelenhetett az meg. Mig ellenben hány becses kézirat; nincs s nem is lehet megemlítve? De ezeken már segíteni alig lehet.

Vannak azonban a gyűjteménynek egyéb hibái is, miket pótlólag ki lehet igazítani, csak hogy ne a sajtóhibák kiigazítási módja szerint, melyet alig néz át valaki, hanem a kimaradottakkal szintén betűrendben felvett nevek után igazittassanak ki a hibák és a hiányok a pótfüzetben. Sőt én erre nézve, megállítanám a sajtót egy kitűzött időre, s a már meg jelent neveket minden egyházi lapunknak beküldve, felhivnám a közönséget, hogy ki a még következő I.—V. betű csoportból hiányzott irónevet vesz észre, küldje be azt ismertétve vagy csak egyszerűen a nevet oda, honnét a felhívás szól, vagy épen e lapokba.

De a mint a „Sp. Lapok“ 10-ik számában „Apró hírek,“ alatt közölt K. F. nyilatkozatából következtetni lehet, nem igen fog most már semmi sem itt történni. — A szerkesztők utalnak, a mint látjuk, a kiadó tulajdonosra; ez pedig majd azt mondja, hogy ő az irott hibákért és hiányokért nem felelős, s kellő becs nélkül így nem lesz a mű kelendő, Nemcsak, hanem ha kutfői becsre törekszik e vállalat, mit mondjon rá a kritika, ha nagy részben oly kutfőnek látja azt, mint a melyből Fraknoi írhatta meg a Bocskay, Bethlen és Rákóczyra vonatkozó jellemrajzokat?

A lakhelyeket illetőleg pl. látok benne olyat, hogy egy 45 éves munkásnak mind a négy lakhelye megemlítetik, csak az utolsó előtti ötödik, illetve negyedik nem, a hol a 45 évből egy folytán 30 évet töltött.

Csuthy Zsigmondról az mondatik, hogy 1849-ben Vácra vitetett az új épületbe, honnét 15 hó mulva, 1852. június 3-án deportáltatott Jozsefstadtba. Kérdem: hogy illik ez össze? nem-e úgy, mint a Finkei-ek az öcs és bátya egy évbéli születése? ez ugyan még megeshetnék, — köztük azonban tudtommal is nagyobb életkor különbség volt. Pálnak a halálzási éve is hibásan lehet 1872-re téve; mert, így nem kolerában, vagy ha igen, úgy a kolera évében, 1873-ban halt el.

Csuthyról még az is mondatik, hogy csak „1859-ben sike-

rült a majdnem ötven éves férfinak rendes lelkészi pályára léphetnie.“ Holott ő 1849-ben a szerencsétlen véggel kimult váci pap: Együd J. akkor még szintén káplán ellenében, nagy többséggel választatott meg Verőczen rendes lelkészül; ott nősült meg is, s mint a verőczeiek szeretett és máig is felejthetetlen papjuk, onnét vitetett a váci káplán korában mondott s kiadott beszédeért fogságba, előbb az új épületbe.

A Kovács Sámuel műve alatt irott pontban az mondatik, hogy „közönséges, ünnepi és alkalmi predikációi nem jelentek meg.“ Már pedig az igazsággal ez is merőben ellenkezik. Mert az „Innepi husz predikációk,“ 8-r 157 lap N. Kiss István könyvtárusnál található megjelentek. Én e kötetnek egy példányát egy községbeli gk. derék oláh pap könyvtárából kaptam a mult évben, a hasonlólag derék özv. papnétól. Melynek elő beszédéből, midőn a közönséges predikációkra vonatkozólag az mondatik, hogy „tehát ezeket is (t. i. innepieket) kieresztem,“ következik, hogy már a közönségeseket is kiadta. Ennek meg szerzésére K. F. urat, ki a régiségek felkeresésében oly szerencsés kutató, felkérem. A jelzett példányt pedig szívesen megküldöm neki, ha ő is szívesen veszi.

Lakatos Józsefet meg ketten is megírták; melyik most már az egy igazi Lakatos?

Ami az én parányi személyemet illeti, — ki 1833. év július 11-én Verőczen (Nógrád m.) születtem, s tanultam nem csupán S.-Patakon, hanem gymnasiumot Losonczon végezvén a tolforgatás alapját ott szerzem meg, a II-dik füzet megjelenésekor látván azt, hogy én sem maradhatok ki a dicsőségből, a Csuthyról főlebb mondottak rövid megjegyzésével és az I-ső füzetből kimaradt Békési Gyula tanerőnkre, tankönyvei és irodalmi munkásságára rámutatással (Kállay István és Debreczenből még mások nem jöhetnének-e szintén be a gyűjteménybe?) a mult év augusztus hava 31-éről, K. K. gyűjtő urnak, ajánlott levélben megküldtem a saját életrajzomat, miután Kiss Kálmán barátom, az ő szatm. ref. egyhm. történetében, abba beillőleg, rólam is csak röviden emlékezhetett meg, egy helyen öt, és más helyen három sorban, s e három sorban is két lényeges hibával.

Ő ugyan is, külön lenyomatban adván nemcsak — mi-ként K. K. róla feljegyzi — a botpaládi, f.-gyarmati, csen-geri, n.-szekeresi és porcsalmi, hanem a vetési és szamosdobi egyházak történetét is, én az utóbbinak véte után felkértem őt azon hibák kiigazítására, melynek egyike nemcsak lényeges, de szarvas hiba is. S ő azokat ki is igazította.

Kiss Károly ur azonban, — ki azt, hogy már akkor neki a gyűjteményhez semmi köze nem volt, velem mind-ekkorig nem látta érdemesnek közölni, — úgy látszik, hogy az „új magyar athenás“ összeállításánál a forrásokba ha bele pillantott is, az azok kiigazításának megtekintésére már — szokás szerint — nem vett időt magának. Mert különben nem írhatta volna azt, hogy én Nagy-Maroson (Esztergomm.) születtem.

Még ez is csak megjárta, bár ő nekie tudnia kell azt, hogy Nagy-Maros nem Esztergom megyében — és ez már a főlebb jelzett szarvas hiba — hanem az ő saját megyéjében, Hontban fekvő nagy-község; de hogy a születési évet — a miért csak azért nem aprehendálok, hogy hajadon nem vagyok, sőt a legény-korból is már 23 éve mult, hogy kiléptem — 1820-ra, s a theologus deák koromban Fodor

Györggyel kiadott egyházi beszédek megjelenését 1842-re, tehát az ő számítása szerint megeshetőleg 22, de a mely a valóságnak megfelelőleg 9 éves koromra s Fodor Gy. barátomnak alig hiszem, hogy 6 éves koránál fölebb esnék, hogy ezeket, mondom, honnét irhatta ki az igen tisztelt s nagyra becsült gyűjtő ur azt, miután ezeket így, az ég alatt, a föld színén sehol felnem találhatta: nem tudom. S ha több rajzok előállításánál is így járt el, akkor új magyar athenása az új magyarok egyik nem dicséretes természetével nagyon fel lesz ruházva, s kutfőnek majd lehet kutfő, de nem tiszta forrasu.

Azért szólaltam felén is, azért kérem úgy a gyűjtő, mint a kiadó urat, hogy ne végezzenek e nagy érdekű gyűjteménnyel úgy a miként kezdettek, mert az a midőn sajnós lenne, az ő reputatiojuknak sem kedvezne. Mentsen Isten hogy az, minden további át- és utánnézés s az ebből kifolyó pótvjavítások nélkül hagyja el majd a sajtót. Mert bármennyire méltán vádolhatnak is bennünket e vállalat körül tanusított részvét hidegségével, a K. K. stb. nevek lesznek annak minden darabja végén, valamint a homlokán mindörökre láthatók, és ott lesz velők mindenütt a felelősség terhe is.

Végül engedjenek meg czimzettek, valamint a lap szerkesztőség és az olvasó közönség is, hogy más tárggyal, K. F. urnak az ének ügyben elfoglalt álláspontjával foglalkozzam itt még egy kissé röviden.

Kálmán Farkas urnak én az énekügyeinkre vonatkozó nézeteit mind egy szóig aláírom, s kérem is, hogy ezen ő álláspontját, miként a Galilei a magáét, fel ne adja. Csudálatom, hogy ezen fontos ügygyel oly kevesen foglalkoznak; sem a papi, sem a kántor-tanítói értekezletek nem teszik beható tanácskozásaik tárgyává. Ez érdektelenség következtében még csakugyan megeshetik, hogy az új énekes könyvben a régi négyszegű kótták is megmaradnak.

Szerintem mindaddig meg kell a meglevő könyvvel maradni, míg az ebből kiválogatott s javításra kijelöltekkel annyi új termék nem gyűl össze, mennyi a kívánt anyagszükségnek megfelelő. A szakszerű bizottságnak pedig minden egyes darabot a K. F. ur által felállított elvek szerint kell bírálnia. Még olvasmánynak is kinos valami egy döcögős kötött beszéd, mint ima és ének pedig, teljesen élvezhetlen az. A kinek egy kis ének és dalérzéke van, az ezt nem tagadhatja. Én a nyelvnek megfelelő versmérték nélkül irt jó dalt, vagy éneket, mely állandóan, soká fentartsa magát, még csak képzelni sem tudok. Énekügyünk e nélkül előbbre nem vitetvén, éneklés közben majd jövőben is, miként most, a felirt dalméret szerint egyikünk röviden, míg a másik és harmadik a hosszú versláb s azok zagyaléka szerint itt is, amott is hosszan és össze vissza adja szótagokat. Mentsen isten ettől is valahára bennünket!

Sz. - Dob. 1883. év Május 9.

Lénárd István, ref. lelkész.

A dunamelléki egyházkerület közgyűlése, 1883. május 19. s következő napjain.

Budapest, május 22.

Megnyitott Török Pál püspök és gr. Lónyay Menyhért főgondnok kettős elnöksége alatt 19-én, püspök ur buzgó imájával. — Az ülés rövid ideig tartott, mert csak a

bizottságok megalakításával és a lelkész-avatás elrendelésével foglalkozott. Bizottságok nevezettek ki a kerületi közpénztár, a főiskolai pénztár, a képezdei, convictusi, államsegélyi stb. pénztárak megvizsgálására, mely bizottságok az nap délután láttak munkához.

Másnap vasárnap papszentelés tartatott, mely alkalommal az a különös eset történt, hogy csak két lelkész avattatott fel, és mindkettő az előző években a püspök káplánja volt. Alkalmi beszéd Feleki József foktői lelkész és előnyösen ismert egyházi író tartott, emelkedett szellemű, nagy hatást keltett prédikációjában remekül ecsetelve a lelképásztor feladatát, a holtig tartó tanulás és tanítás munkájában, mely utóbbi a példa erejével peccsétlendő meg.

A 21-iki ülést érdemekben megöszült főpásztorunk püspöki jelentése nyitotta meg, mint máskor szokta, most is kitüntetve a főtárgyakat, kijelölve az irányeszméket, minők a zsinati törvények életbeléptetésére szükséges intézkedések, a középiskolai ügy rendezése, a Baldácsy-alap ügye, domesztika kérdése stb. A kerület ügyei egészen rendes mederben folytak az elmúlt évben. Jelentékeny mozgalom indult egyházak alapítására; így Szabadkán, Kalocsán, Karajenön, Budán, hol eddig semmiféle ref. hitközségek nem voltak. Helyenkint nagy, általában kielégítő egyházi buzgóság nyilvánult, minek eredménye 103 ezer frt egyházi-iskolai célra hozott rendkívüli áldozat és 25 ezer frtra menő adományozások, mik között maga Nagy-Kőrös több mint 8 ezer frttal ékeskedik. Érdekes az az adat is, hogy a kerület 244-re tehető lelkészi karából a lefolyt évben csupán egyet ragadott el a halál.

A lelkész-avatás megtörténtéről szóló jelentés után a lelkész-képesítésről való tudósítás tárgyalatott, mely szerint mind a három jelentkezett jelölt, illetve káplán kielégítőleg képesítettet.

A miniszteri rendeletek kihirdetése és több csekély fontosságú átirat letárgyalása után a pénztárak megvizsgálásáról szóló jelentések kerültek napirendre.

Az államsegélyi pénztárról azon érdekes jelentést hallottuk, hogy ha bár ez évben is 11 ezer frt osztatott ki szűkölködő egyházak és lelkészek között, mégis e pénztárnak 85,872 frt jól elhelyezett tőkéje van, melyből az egyházaknak bármikor olesó kölcsönöket szolgáltatathat. A kerületi közpénztár szintén örvendetesesen gyarapodik; van közel 80 ezer frt tőkéje és évi kiadása jóval meghaladja a 17 ezer frtot. A pesti kollégium pénztára bevett a mult évben 16 és fél ezer frtot, kiadott közel 15 ezer frtot, összes vagyona körülbelöl 250 ezer frt, részint ingatlanokban, részint tőkepénzben és értékpapirokban. Mindezen pénztárak állapotáról szóló jelentések örvendetes tudomásul vétettek, mert lelkiismeretes és pontos kezelést konstataáltak.

Az egyházi testületek átiratai között bővebb eszmecsere fejlett ki a tiszánineni egyházkerület azon indítványa fölött, mely a középiskolai törvény létrejötte alkalmából felszólittatni javasolja az államot, hogy az 1848-diki 3. t. cz. értelmében a reform. egyház iskoláit állami dotatióban részesítse. — Voltak, kik elleneztek az indítvány pártolását, mert véleményük szerint az állami segélyezés csak az egyház autonomiájának csorbitása, sőt feladása mellett lehetséges; mások az indítvány egyszerű pártolását javasolták; végre Török püspök indítványára az lön határozottá, hogy

a tiszai indítvány, mint országos érdekű ügy, terjesztessék fel a konventre, hogy az kérje az országgyűléstől az 1848. 3. t. cikkben kimondott viszonzóság és egyenlőség elvének a ker. felekezetek között valahára megvalósítását.

Miután még b. Prónay Dezső egyetemes evang. egyházi felügyelő beiktatási ünnepére gr. Lónyay Menyhért főgondnok elnöklete alatt egy fényes küldöttség választotta, hogy az új egyetemes felügyelőt a kerület nevében üdvözölje, a másnapai ülésben a zsinati törvények életbeléptetésére vonatkozó ugynevezett 9-es bizottság munkálata vétetett tárgyalás alá.

A dunamelléki kerület, mint tudva van, az átmeneti intézkedések és a foganatosítás irányelveinek megállapítására egy kilenczes bizottságot nevezett ki a múlt őszi közgyűlésből, mely márcziusban javaslatot készített és küldött le az egyházmegyékhez, s azok már a mostani közgyűlésig megtették a magok észrevételeit a kérdéses elaboratumra. E munkálat alapján és a tractusok észrevételeinek figyelembe vételével kezdődött meg a 22-ki ülés érdekes tárgyalása. Két nagy fontosságú elvi kérdés döntetett el s egy harmadik szintén elég nyomós ügy intéztetett el az nap, nevezetesen: az egyház községi közgyűlés, a jelenlegi tisztviselők meghagyása és a helyettes esperesek kérdése.

Az egyházközségi közgyűlésre nézve az határozatott, hogy az egyházközség hatáskörébe eső jogot (20. §.) minden egyházközségben az egyháznak választóképes tagjai (195. §.) egyetemben közvetlenül gyakorolják, de csak a törvény által (20. §.) megengedett esetekben, nevezetesen lelkészválasztáskor, presbyterek és gondnok választáskor, végre az egyház fontosabb vagyoni ügyei fölötti határozás végett (20. §. c.) világos kikötésével annak, hogy a közgyűlés nem tanácskozik, hanem egyszerűen igennel vagy nemmel szavaz, illetőleg határoz. Tehát képvisleti gyűlés nem szerveztetik.

A jelenleg működő egyházi hivatalnokokra és testületekre nézve kimondatott, hogy az élethossziglan választott hivatalnokok mind megmaradnak, mint hogy a törvény sehohsem kívánja az újból szervezkedést; a bizonyos időre beállított tisztviselők is csak mandatumaik lejártával választandók újból. Közlebről a presbiteriumok minden egyház községben a jövő évi május 1-ig a T. 23.§-a értelmében oly formán egészítendő ki, hogy a mostani tagok $\frac{1}{4}$ része azon presbyterek közül, kiknek megbízatása legközelebb lejárna, sorshuzás utján kilép s a megmaradt régiek mellé a törvény által kívánt számig új presbyterek választandók. — Az egyházmegye tisztviselői nevezetesen az esperes, gondnok, jegyzők, tanácsbírák stb. hivatalukban változatlanul megmaradnak, még pedig ha élethossziglan választattak, állandóan; ha pedig csak néhány évre, akkor választási idejük tartamának leteltéig.

Hosszas és heves vitát keltett a kerület „Specialitása” t. i. az alesperesi intézmény megtartása vagy elvetése. A dunamelléki püspökség nyolcz esperességből áll; azok között a viszonyok és szükség 5 tractusban honosította meg az alesperesi hivatalt mint kormányzó hatóságot. Ugy de a törvény csak esperesi hivatalt és hatóságot ismer, alesperesit egyáltalában nem; pedig a mi tractusaink sajátos fekvése, nagy kiterjedése és nagy számú gyülekezetei (mint p. l. Baranyában) okvetlenül megkívánják, hogy az esperesnek segéde vagy helyettese állandósítsassék. Ez okon hosszas vi-

tatkozás után, azon elvből kiindulva hogy „a mi a törvényben tiltva nincs, az megengedhető” és a szükség által parancsolva kimondatott, hogy: „a fjesperesi czim és az alesperesi hivatal, minthogy a zsinati törvények csak esperesről szólanak, megszüntetendők; azonban ott, hol a viszonyok szükséglik és azon esetekben való működési körrel, melyekről a törvény másként nem intézkedik (mint az elnökösködés és a canon. visitatio eszközlése), helyettes esperes választható az egyházmegye által.”

Szöts Farkas.

(Folyt. köv.)

A Gönczy-jubileum Forgolányban Május hó 15-én.

A forgolányi ref. egyház, a mármaros-ugocsa egyházmegye papi és világi tagjai, Ugocsa és Szatmár megye, a tiszántuli egyházkerület, a kegyeletnek ritka ünnepélyét ülték meg f. hó 15-én Ugocsa megye Forgolányfalva igénytelen kis ref. egyházban, midőn összesereglettek messze vidékről sokan, hogy élete alkonyán üdvözöljék Gönczy Dániel forgolányi lelkészt papsága 50-ik évében. Egy becsületesen megoldott életpályának, egy a ref. egyház szolgálatában munkában, és kötelességteljesítésben vidám lélekkel, derült keresztényi és papi munkásságban eltöltött félszázadnak megérdemlett jutalma volt az, nem kevésbé megható arra nézve kit a jutalom ért, mint megtisztelő azokra kiknek lelkében a gondolat megfogamzott és a kik azt megvalósították.

Az ünnepély lefolyása röviden a következő volt.

Az ünnepélyességék a halmi-i vasuti állomásnál kezdődtek, midőn a Debreczen felől érkező vonat berobogott. Itt fogadták az érkezőket a szomszéd Kökönyösd faluból özv. Ráthonyi Ákosné vendégszerető házatól kocsin érkező főpásztorunkat főt. Révész Bálint püspök urat, a vasuton jövő vendégeket, köztük első sorban a tiszántuli superintendia küldötteit n. t. Kiss Áron esperes és Vályi János e. m. gondnok urakat, a római és görög kath. egyház testvéri szeretettel megjelent képviselőit, Pohl szatmári és Firczak munkácsi kanonokot: a mármaros-ugocsa traktus egyházi és világi tagjai, élükön Doktor János esperessel Várady Gábor gondnokkal és György Endre világi tanácsbíróval, Ugocsa megye értelmisége, alispánja, és a vidékről összegyűlt nagy számú válogatott közönség és nép.

Az indőháznál elsőben Várady Gábor, majd Doktor János és Nagy József halmi-i lelkész tartottak üdvözlő beszédeket, melyekre főt. Révész Bálint püspök válaszolt. Rövid villásreggeli után az egész vendégsereg mintegy 50 kocsin megindult Forgolány felé. Az ut sem tölt el legalább e sorok írójára öröm és meghatottság nélkül. Öröme volt, hogy Dier Alajos turtarebesi r. kath. lelkész és szentszéki ülnök, nagy tudományu és olvasottságu geolog kocsiján, Kiss Áron és Bencsik esperesek társaságában utazva tanúságos társalgásukban részt vehetett.

És megható jelenet volt az, midőn a tivadari ref. egyház férfi és női hivei, a közeleső Tivadarból az országutra jöve, volt kedves papjukat a szintén velünk együtt utazó Gergely Károlyt és nejét a szeretetnek egyszerű, de legbensőbb érzést mutató jeleivel fogadták. Itt láttam, hogy szívébe zárja és szereti a mi ref. népünk hü lelkipásztorait. —

Mintegy déltájban a 2 helyen is felállított diadaliven

át Forgolányba érkeztünk, és az egész menet az egyszerű lelkészi lak közelében állott meg. A lelkészilakban a még ifjui kedélyű és erejű agglelkész üdvözlése után, az egyenes Forgolányba ment számos vendéggel is megszorodva, újból kezdődtek az ünnepélyességek.

Legelsőben b. Perényi Zsigmond Ugocsa megye főispánja adta át az ünnepeltnek csinos beszéd kíséretében a legmagasabb királyi kitüntetést, a Ferencz — József rend lovagkeresztjét és az erről szölvő okmányt. — A megtisztelt férfi jobbágyi hódolattal köszönte meg ő Felsőkegyelmét, majd szokott kedélyességével a főispánnak is köszönetet mondva, viszonzásul azt kívánta, hogy 50 év múlva őt is legalább ilyen kitüntetés érje. Ezután püspökünk üdvözölte főpásztori ékes szavakban a jubiláltat. Majd Firczák kanonok fejtegette egy magvas beszédben a vallás értékét, és a jubilált érdemeit, átadva neki a r. és görög kat. papság, káptalan, és a két püspök üdvözlését. Ismét Ugocsa megye alispánja Szentpály István adta át Ugocsa megye részéről a megyegyűlés üdvözlétének jegyzőkönyvi kivonatát. Várady Gábor és Kiss Áron a traktus és a superintendia nevében üdvözölték, végül György Endre orsz. gyűlési képviselő tolmácsolta a kultusminiszter személyes üdvözlését.

Csak ezután kezdődtek a templomi ünnepélyességek a csinos kis templomban körülbelül 2 óra tájban.

Miután az „Im bejöttünk nagy örömmel“ néhány verset elénekelt a közönség, Doktor János esperes egymegható és lelkes beszéd kíséretében átadta a gyönyörű ezüstös kötésű diszbiáliát, a melyet a m. ugocsai egyházmegyei papság adott e nagy nap emlékéül az egyházmegye nestorának. Könnyezve köszönte meg a paptársainak szeretetteljes ajándékát a megtisztelt féfú, és mindig munkás lelkének sugallatából az egek Urához buzgó imát mondva, életének hátra levő részére nem nyugalomért, hanem erőért könyörgött, hogy élete estvéjén kettőztetett munkássággal munkálkodhassék. Ez volt talán az összes ünnepélyességeknek legmeghatóbb mozzanata, mert itt Isten ügyének hűséges szolgája a valódi pap szólott, ki tudja hogy az ő életfáradalmainak jutalma nem a pihenés, nem a kényelem, és a kinek vágyai nem a siron inneni, hanem a siron tuli nyugalomra vannak irányozva. Isten kegyelmét megköszönő, szentlelkéért könyörgő imájából meglátszott, hogy „nem azokra néz többé a melyek láttatnak, hanem a melyek nem láttatnak, mert azok örökkévalók.“ Beszédének bevégezte és a helybeli földmivesekből álló dalárdának egy éneke után, az ünnepély egyházi szónoka t. Csernák István gyulai lelkész lépett a szószékre, és alkalmi egyházi beszédet tartott ezen igékről: „Istenkegyelme által vagyok, a mi vagyok és az ő kegyelme én hozzám nem volt hijábavaló, hanem többet munkálódtam hogy nem mint mindnyájan azok; de nem én, hanem az Isten kegyelme a mely én velem vagyok.“ (I. Kor. 15. 10.)

Beszédében felemlítve, hogy mily ritka az midőn a protestáns papot elismerés éri, kiemeli e szép napnak fontosságát mind az ünnepeltre mind másokra. Isten kegyelmét látja az ünnepeltnek hosszú 82 évre terjedő életében. De a hosszú élet magában nem elég; az egészség, a lelki testi épség az élet disze és valódi öröme, ez képezi a számot a zérus mellett. És még ezenkívül van a boldog családi élet, a szerető lelkek környezete, mindezek megadattak neki Isten ke-

gyelméből. „Egy pálczával mentem vala által a Jordán vizén, most pedig két seregem van.“ — Ezután rajzolja az ünnepeltnek mint papnak munkásságát, a templomban, az iskolában. a gyakorlati lelkészi teendőkből. Az ünnepély emelkedett hangulatához méltó, valódi egyházas szellemű és nyelvezetű beszéd osztatlan tetszésben részesült.

Az ünnepély emelésére Husztról átjött dalárda szabatos éneke után Révész B. püspök tartott egy megható főpásztori beszédet, a melyben beszélt a főpásztori teendőkről, és a kised, de kegyeletes érzésű és vallásos forgolányi gyülekezetet megdicsérte és megáldotta, végül buzgó imával fejezve be e templomi ünnepélyt.

Már 5 óra felé járt az idő, midőn a falu közepén e czélra készített sátorban izletes és gazdag ebédhez ültek a vendégek, kiknek száma a 100-at meghaladta. — Az első poharat Gönczy Dániel emelte tisztos magyar szokás szerint a királyért, majd Révész B. püspök Tisza Kálmánért és a magyar kormányért, a főispán Révész Bálintért.

Majd Teleszky István Ugocsamegye egyik országgyűlési képviselője olvasta fel Tisza Kálmánnak saját kezű hozzá intézett levelét, melyben a kormányelnök kéri, hogy az ő szerencsekívánatát is adja által az ünnepeltnek; felolvasás után Teleszky képviselő a levelet emlékül az ünnepeltnek ajándékozta. György Endre a másik ugocsai képviselő pedig Trefort miniszter szives jókivánságot tartalmazó levelét olvasta fel. — Részint táviratokat, részint üdvözlő leveleket küldtek id. b. Vay Miklós, gróf Ráday Gedeon e. m. gondnok; szép levelet küldött K. Tóth Mihály debreczeni lelkész az ünnepeltnek egykori tanuló társa, dr. Farkas Antal stb.

Az emelkedett, de vidám hangulatot fokozták és fűszerezték a számtalan felköszöntések, a melyek közt különösen csinos és gyönyörködtető volt Gergely Károly krassói lelkész kedélyes, de egyszersmind érzésteljes felköszöntője, melyet mai lapunk tárczája hoz.

Ebéd végezte után nagy részben ismét a lelkészi lakhoz mentünk vissza; az este közeledtével pedig a vendégek egy része hazaoszlott, a másik különösen az ifjabb és szebb rész az ünnepélyt befejező táncmulatságban, mely másnap reggelig tartott, kereste és találta meg a folytatást.

A statistikai tekintetből ide csatolom a jelenlevő vendégek egy részének névsorát. Révész B. püspök, Pohl szatmári, Firczák ungvári kanonokok, Dier Alajos szentszéki ülnök, Kiss Áron, Bencsik István, Doktor János esperesek, a máramaros-ugocsai papság csaknem teljes számban, több lelkész a n. bányai és szatmári egyházmegyéből, mint Gergely Károly, Szarka Böldizsár, Bélteky Lajos, Zsigmond Sándor lelkész H. Szoboszlóról. — Világiak közül b. Perényi Zsigmond főispán, Szentpály István alispán, Szentpály Jenő, Morvay Gyula, Teleszky István és György Endre Ugocsamegye országgyűlési képviselői, Vályi János szatmári, Kántor Sámuel beregi, Várady Gábor máramaros-ugocsai gondnokok, Tar Gyula járásbíró, dr. Batizy Endre Ugocsamegye főorvosa, Kardos Károly a szigeti, Kovács Lajos és Géresi Kálmán a debreczeni főiskola képviselői, Bodossy Pál; ezeken kívül Ugocsa- és Szatmármegyéből fényes uri és női közönség.

Végül nem hallgathatjuk el, hogy e valóban fényes és gyönyörűen sikerült kegyeletes ünnepély fáradhatlan tervezője, létrehozója, a vendégeknek jó részben szives házigaz

dája György Endre országos képviselő és egyházmegyei tanácsbíró volt, kit a magyar reformáta egyház mint egyik leghivebb fiát, a buzgók közt a legbuzgóbbak egyikét dicsekedéssel vall magáénak.

G. K.

T Á R C Z A

Felkőszöntő.

Gönczy Dániel ref. lelkész jubileumán
Forgolányban 1883. május 15.

Nagy öröme van ma Forgolány népének,
Templomában méltán zengett öröm ének.
Vig apraja, nagyja; örvendve fogadja
Tisztelő seregét kedves lelkészének.
Mi e nagy örömben osztakozni jöttünk
Közletről, távolról; s egy sincsen közöttünk,
Ki lelke mélyében meg nem volna hatva,
Hogy ennyi magyarnak vig napját láthatja.

Egyféle öröm is ritka mai napság,
Nagyon jól tudja ezt a protestáns papság,
Kivált Ugocsában, hol egy kis bor bár van:
Hanem hát egyébben sok a hiányosság.
És ime most a mi Gönczy Dánielünk
Örömnünapján négy okot is lelünk
Vig pohárvásra, köszöntő mondásra,
Kedvre derülésre, dalra buzdulásra.

Négyszeres oka van örülni ma neki,
Mint ha egy méhkasból négy raj repülne ki,
S virágbimbós ágra zsongva-bongva szállna
Fényes napsugáros illatban fürödni:
Ugy tapad lelkünkhöz örökvidám lelke,
Örök emlékezet mézével eltelve.
Virágbimbós lombos tisztos családfája,
Jerünk! telepedjünk le mi is alája.

Hogy felszentelt lelkész, ötvenhárom éve,
Szolgálata szolgált gyönyörűségére.
Szent templomba járni, katedraba állni,
Hitet, reményt, erényt oly szép prédikálni.
Hány van, kit keresztelt! Hány párt adott össze!
Hány volt, kinek sirját könyekkel öntözte!
S ő megmaradt épen, tul jár nyolczvan éven,
S jó kedélye tul tesz sok ifju legényen.

Itten Forgolányban ötven éve, hogy pap,
Ennyi idő mennyi örömet s but hozhat!
Neki is juttatott örömet, bánatot,
De hivei vele mindebben osztoztak.
Mert szerette őket, s viszont szeretettett.
És épen az teszi széppé ez ünnepet,
Hogy közte s hivei közt ötven év alatt
E kölcsönös viszony láncza meg nem szakadt.

Annak szintén elmúlt negyven éve is már,
Hogy mint vizitátor iskolákat vizsgál.
Volt sok terhes utja. Hiszen kiki tudja:
Egy-egy ily munkával mennyi vesződés jár.
Hitünk sorsosai a szent ügyek körül
Buzgólkodnak hiven, de sok ügy-baj kerül;
Sok egyház kebele panasszal van tele;
Ember legyen, a ki el tud banni vele.

Gönczy Dánielben oly egyházi szolgát
Tisztel ez a traktus, ki jól végzi dolgát,
S hiven fut cél felé. Akadályok elé
Gördülhetnek ugyan; de őt nem gátolják.
Neve ezt jelenti: „Isten az én birám!(*)
S nekem, mikor hozzá e versecskét irám,
Ugy tünt fel rég látott tisztos ősz fejének
Fénye, mintha rajta gyöngyök fénylenének.

Mint ama Dániel, kinek egykor éltét
Oroszlán barlangban angyalok kimélték:
Haladt bátran tova; nem rendült meg soha,
Tudván, hogy az igaz birónál a mérték,
Melyen az emberek értéke méretik,
S hogy sors csapásai az embert érhetik:
De kik a kevesen itt hivek valának,
Jobbján állanak majd az Ur trónusának.

De mért említnem ezt? mért mennem oly messze?
Hisz rámutathatok az érdemkeresztre,
Melyet királyi szó küld, ily formán hangzó:
„Tüzzétek mellére! érdemmel szerezte.“
Viselje sokáig, mint zálogát annak,
Hogy a hü munkásnak méltányolói vannak;
Hadd vessen fénysugárt élte alkonyára,
S áradjon szét e fény népes családjára.**)

Népes családjára, melynek fentartása
Közben arczán a gond, hejh, sok árkot ása.
De el-el simitá s fel-fel vidámitá
Egy-egy olajvessző kivirágozása.***)
Aztán, ha benyitá keskeny kis czelláját
S keblére ölelte benne Márczelláját:
Minden but, bajt, gondot legott elfelejte
S uj meg uj reménnyel tel el ujra lelke.

Ah! ha visszagondol! Ötven éve itt-ott,
Hogy ifju szivével egy szép tusát vivott
Szép pályadíjjáért, Tusa Márczelláért,
S lakadalma napján örömpohárt ivott.
Oh! hány édes csepp fért abba a pohárba!
Azóta bárki járt s tért be Forgolányba,
Bizonyos volt, hogy őt a pap így fogadja:
„Épen jókor! ma van a Márczella napja.“

*) A Dániel héber szó elemei ezt az értelmet adják.

**) Tudomásom szerint 11 gyermeke, 48 unokája s 6 déd-unokája volt, kiknek jó része él.

***) Czélzás a zsoltár kifejezésére: „Meglátod gyermekidet Te asztalod körül, Renddel, mint olajvesszöt, Kikben szived örül.“

S mivelhogy ez a nap nincs meg a naptárban:
Százszor is tartható úgy télben, mint nyárban.
Nem is keresgettük, hanem ünnepeltük,
Isten tudja hányszor, Isten tudja hányan.
Szives háziasszony, szép lyány főzte étkek,
S jó bábonyi borok várták a vendéget,
S vendég ily gazdától nem igen kérdezi.
Szüretelt-e ennyit, vagy már pénzen veszi?

Ha hát megtiszteltük Forgolány ősz papját:
Tartsunk ma vele egy nagy Márczella napját!
Derüljünk vig kedvre, s mondjuk lelkesedve:
Áldja meg a jó ég ezt a jó házaspárt.
Éljenek böldegek! s legyenek böldegek
Azok is, a kikért böldegek szivök dobog,
S kikben életöknek lesz majd folytatása!
Legyen mindnyájukon az Isten áldása.

Gergely Károly.

Egy papi qualificatio olvasásakor.

Isten veled ifjuság édes álma
Küzdelmes mult emléke félre már! . .
Égön epedve mért néznél a tájra,
Hol rád fásult sziv tiltó karja vár.

Számitani hűségre, méltatásra
S igazságra mi haszna volna ott,
Hol azoké csak a szó vallomása,
De a kebel metsző jéggé fagyott!

Végy búcsút, hol ifjuságod virágát
Elhullatád; másé a pályabér!
Hagyd el eszméid megszokott virágát,
Kóro van ott számodra nem babér!

A mért küzdél álmatlan éjszakákon,
Vak mécesnél görbesztve testedet,
Türtél nyomort, kinlódál szalmaágyon
S edzéd, velőd emésztve, lelkedet,
Nem a tied már, arra nincs jogod! . .
Szorítsd kezedbe a vándorbotot!

Mért nem maradtál az áldott középen,
Miért fokoztad az ifju erőt?
Elől futhatnál most a pályatéren,
Hogy elmaradj, nem érne most a szégyen;
Ha nem futsz hajdan a futók előtt
S ha nem szolgálod itt egyházadat,
Most tán mint papnak döntő vón' szavad.

Tizenöt év küzdelme az egyháznak
„Veteményes kertjében“ mit sem ér!
Ha elkobozva fészke a madárnak
Botor, ki várja ott, hogy visszatér.

Huszonkét évet tépj ki életedből,
Tündéri évek; te nem élted azt!
Hazugság volt! hulljon bár köny szemedből! . .
Okmányod is van róla? tépd el azt!

„Királyi papság! szent nép!“ . . nyisd kaczajra
Az ajkat, a meilylyel ezt hirdeted!
Volt társaid s tanítványok csoportja
Az öskeresztyén elvet megtagadja,
Boszusan néz rád, tiltva int feléd.

Nem egyek már egyház és iskolája,
A szent kapocs megtárgult, elszakadt,
Temesd a multak fényét vak homályba!
Csak a palást az, mely pappá avat!

Haladj kesergve irtalan sebeddel,
Szolgálni bün ma a hitet s hazát!
Fordíts köpenyt s ha szeretted, feledd el,
Kit anyádnak hivél, a mostohát!

S ha tán kész vagy szolgálni a nagy eszmét,
Áldozni érte s véred ontani,
Hol az ősök babérjokat szerezték;
Ugy hord tovább is Golgothád keresztjét,
Tanulj szenvedni és lemondani!

Egy ref. tanár.

K ü l f ö l d .

A londoni májusi meetingek. A nagy meetingekre ez évben nem mosolygott le szép idő, mert a tél még nem adta át uralmát a tavasznak s hiányzott a természet viruló derüje, a mi maga is sokat ad a nagy vallásos, egyházi gyűlések sikeréhez. — Szerencsére azonban, a gyűlések titkárainak kedvező jelentései eloszlatták a homályt s az időjárás csak másodrendű dolog volt mindenki szemében. A sok gyűlés közül érdekes lehet néhánynek ismertetése.

A lapunkban már ismertetett „ü d v s e r e g“ (Salvation Army) tartotta ez évben az első gyűlést, mely sok tekintetben igen érdekes volt. A sereg tábornoka, Booth, mindenekelőtt visszautasította azon támadásokat, melyeket az utóbbi hetekben egyházi részről a sereg ellen intéztek. „Ha az oxfordi és herefordi püspökök be nem bizonyítják, vagy vissza nem vonják ellenem emelt vádjait, kérni fogom a sereget, hogy másfél millió név aláírásával adjunk be egy kérvényt a királynőnek, ki feje az egyháznak, hogy szolgál-tasson nekünk igazságot,“ mondá a tábornok a zajongó tömeg nagy tetszésriadala között. Booth beszéde után a diadalmi jelvények mutattattak be; elővezettek egy york-megyei asszonyt, Johnson Johannát, ki részegeskedés miatt 280-szor ült börtönben, míg egy újabb visszaesés után megtért; elővezettek két pálinkamérőt Lutonból, kik üzleteikkel fölhagyva, szeszes italaikat kieresztették az utczaik kövezetre; továbbá több boxert, kik közül egy kinyilatkoz-

tatta, hogy ő megtérése előtt minden kigondolható bűnt elkövetett.

A gyűlés végén következő statisztikai adatok közöltetek, melyek épen nem mutatnak az excentrikus mozgalom hanyatlására. — A sereg 491 hadtestben (corps) 1.500,000 katonával rendelkezik. Kiadásai a múlt évben 210,000 frtra mentek; az általa eddig beszerzett javak értéke 1.508,000 frt; a részére elzálogosított javak értéke 540,000 frt; a jövő évi költségvetést a tábornok 140,000 frtra irányozta elő; a mely összegből már a gyűlés végén bejött 100,000 frt; többen 10—10,000 frtnyi összeget is adakozván csak ezen egy alkalommal. — A szokatlan lelkesedésben zajongó tömeg entusiastikus diadalmi énekkel zárván be gyűlést, kiment az utcára s díszmenetben vonult végig a város egyes részein. Óriási erő még az excentricitás homályában is!

Sokkal méltóságosabb, mondhatni magasztosabb volt az „angol bibliaterjesztő társulat“ évi gyűlése, melyet ez évben kiválólag érdekessé tett az új kanterburgi érseknek jelenléte is. Mint 34 év óta mindig, most is „a májusi meetingek királya,“ az 1801-ben született Anthony Ashley Cooper, Shaftesbury gróf, ült az elnöki széken. A titkári jelentésből láthatólag a társulat múlt évi tiszta jövedelme volt 112,428 font, 3 shilling, 4 pence (1 font = 10 forint,) több mint a múlt évben 7,690 fonttal, 6 shillingel, 3 pence-szel. A bibliák árából bejött otthon és a külföldön 98,068 font, 6 shilling, 2 pence, több mint a múlt évben 3,225 fonttal, 19 schillinggel, 2 pence-szel. A legkülönbözőbb forrásokból bejött összes jövedelem 210,600 fontra, 13 schillingre, 1 pennyre, tehát a múlt évinél 10,816 fonttal nagyobb összegre rugott. Emelkedett az eladott bibliák száma is, mert a londoni bibliaházból 1.542,413, a világ különböző helyein szétszórva levő raktárakból pedig 1.422,223 s így összesen 2.964,636 bibliát terjesztettek el, 26,091 példánnyal többet, mint a múlt évben. Hetvenkilencz évi fenállása óta 96.917,629 példány bibliát terjesztett el a világraható nagy társulat.

A gyűlésen tartott beszédek közül a távol állókat is melegen érdekelheti egy, Japánból épen a gyűlés idejére visszaérkezett lelkésznek azon kijelentése, hogy nevezett országban nemcsak a köznép, hanem a tanult osztály is élénken vágyik hallani az evangéliumot, mert saját vallását épen nem tartja vallásnak, mivel nem ad az feleletet a jövő világra.

A „vallásos traktátusokat terjesztő társulat“ évi jelentése is óriási tevékenységről tanuskodik. Kiadott e társulat ez évben 809 új munkát, köztük 262 traktátust s 160 nyelven terjeszti immáron a keresztyén vallásos irodalmat. A londoni raktárból világgá ment 79.373,350 könyv, traktátus, lapszám s más kisebb nyomtatvány, közülök 33.249,800 levén tulajdonképeni traktátus, 6.217,730-czal több, mint az előző évben. Külföldi raktárak 14.000,000 iratot terjesztettek el; együtt 93.379,350 iratot; megalakulása óta pedig, tehát 84 esztendő alatt 2.192.589,870 vallásos iratot terjesztett el ezen társulat. Mindennemű bevételeinek összege a múlt évről 201,265 font, 15 shilling, 9 pence, több, mint a megelőző évben 2,331 fonttal, 15 shillinggel, 1 pennyvel.

— y — s.

Nyilt kérelem

a nagytiszteletű esperes s illetve a nagytiszteletű egyházmegyei pénztárnok urakhoz a tiszántuli ref. egyházkerületben.

Igaz nyígyan, hogy én a f. évi április hó 26-ik napján kezdődött egyházkerületi közgyűlés által választattam meg egyházkerületi pénztárnokká s így a nt. esperes és a nt. egyházmegyei pénztárnok urak bona fide küldenek hozzám az egyházkerületi pénztárt illető pénzüsszeget; de minthogy fontos okoknál fogva csak ez évi július hó 1-ső napján adatik át a pénztár az én kezelésem alá, zavarok megelőzése szempontjából arra kérem a tisztelettel czimzetteket, hogy az egyházkerületi pénztárba szolgáltatandó pénzküldeményeket f. évi július hó 1-ső napjáig még nagytiszteletű Némethi Lajos debreczeni ref. lelkész urhoz méltóztassanak intézni.

Tisztelettel maradtam

Debreczenben 1883. május 19-én.

Joó István,
egyházkerületi megválasztott
pénztárnok.

Különfélek.

DOKTOR JÁNOS

nagyszöllősi ref. lelképásztor, a máramaros-ugocsaai egyházmegyének 11 éven keresztül oly nagybecsűl kitűnő jellemű esperese e hó 23-án elhunyt. — Temetése 25-én délután lesz. — Béke poraival.

A tiszántuli református középiskolai tanáregyesület állandó bizottsága a f. évi ápril 28-án és május 16-án tartott ülésében főként a közelebb megtartandó egyesületi közgyűlés érdekében szükséges előintézkedések megtételével foglalkozott.

Ezen közgyűlés — a Kisujszálláson hozott határozathoz képest — Debreczenben fog megtartatni, és pedig egyrészt az egyetemes ref. tanügyi bizottság ülésének, — másrészt az orsz. középiskolai tanáregylet közgyűlésének idejével kombinálva — július hó 12-én és 13-án. A programot a közelebb tartandó bizottsági ülés fogja véglegesen megállapítani és kihirdetni. Főbb pontjai — az eddigi megállapodások szerint — a következők: elnöki megnyitó, jegyző és pénztárnokok jelentései, tanügyi szemle Joó Istvántól, a bizottság által beterjesztett ügyek, indítványok, tisztújítás. Értekezések és előadások tartására eddig a következő tagok vállalkoztak:

Gergely Károly a latin nyelv és irodalom köréből.

Nagy Pál: Némely újabb physikai eszköz bemutatása.

Rácz István, a matematika köréből.

Vékony Antal: „A fegyelem a középiskolában.“

A nyugdíjintézeti és az egyesületi közpénztár megvizsgálására bizottság küldetett ki, melynek tagjai Osterlamm Ernő, Békési Gyula és Tóth József. A vendéglátó bizottság tagjaivá Elek Lajos, Nagy Pál és Beczner Frigyes választattak meg. Az egyesület által kitűzött pályakérdésekre két pályamunka érkezett, az egyik a vallástán, a másik a latin nyelv tanítására vonatkozó kérdést tárgyalja. A harmadik, t. i. a magyar nyelv tanítására vonatkozó kérdésre nem érkezett pályamunka. — A pályaművek megbirálására két bizottság neveztetett ki. A kedvezményi jegyek végett — az illető vasuti igazgatóságoknál — az elnökség kellő időben megteendő a szükséges lépéseket. A gyűlésen megjelenni szándékozó tagok jelentkezésére végső határnapul július 1-je tüzetett ki.

Tóth Sámuel és Békési Gyula szerkesztők a május 16-iki ülésen bemutatták egyesületünk „Évkönyvének“ ötödik évfolyamát, melynek megjelenése főként nyomdai akadályok miatt késett ily soká. Az évkönyvek szétküldése a napokban megkezdett.

Megjelent a tiszántuli reformált egyházkerület „Évkönyve“ az 1881—82. évről. Szerkesztette Tóth Sámuel egyesületi h. elnök és Békési Gyula egyesületi jegyző. Tartalom: Az egyesületi tagok névsora az 1882. év végén. Az 1882. év július 10. és 11. napjain tartott egyesületi közgyűlés jegyzőkönyve. Elnöki megnyitó beszéd. Pénztárnoki jelentés. Szegedi Sándor élet és jellemrajza Géresi Kálmántól. A nagykun kisujszállási reformált középiskola történeti rajza Keszi Hajdu Lajostól. Visszapillantás a hazai és külföldi középiskolák múlt évi tanügyi mozgalmaira Joó Istvántól. Ad-e a középiskola a gyakorlati életre annyi és olyan ismeretet, hogy ez által feleslegessé válnék a felső nép. vagy polgári iskolák állítása azon városokban, melyekben középiskola létezik? I. Pályamű Homolya Istvántól. II. Pályamű Elek Lajostól. Emlékbeszéd Arany János felett Géresi Kálmántól. A tiszántuli ref. középiskolai tanárok nyugdíj és gyámintézetének alapszabályai. A tiszántuli ref. középiskolai tanárok nyugdíj és gyámintézetének tagjai. Megjegyezzük itt, hogy a megelőző évfolyamokból még van néhány példány az egyesület birtokában. Ezekre nézve a bizottság azt határozta, hogy leszállított áron áruba bocsátandók és pedig egy-egy évfolyamnak az ára külön megrendelve 60—60 kr. a négy első évfolyamé pedig egyszerre történő megrendelés mellett — 2 frt. A megrendelések Elek Lajos egyesületi jegyzőhöz (Debreczen, főiskola) intézendők.

Debreczeni ref. egyháznak folyó hó 20-án örömmünnepe volt: ispotályi lelkész K. Tóth Kálmán e napon köszöntött be. Egyházi beszédének alapigéje volt: Apost. 10: 29. v. „Minden ellentartás nélkül eljöttem a hivatalra; azt kértem azért, miért hivatatok engem?“ Nagy lelki öröm volt hallgatni, úgy a kidolgozás, mint szónoki előadás tekintetében kitünő egyházi beszédet. Hatott, gyújtott és magával ragadta a hallgatóságot. Szívünkben üdvözljük e hivatott egyházi szolgát.

Debreczeni ref. egyházmegye lelkészei értekezletet tartottak e hó 17-én Derecskén; a lelkészek majdnem teljes számmal megjelentek s az értekezletnek legfőbb tárgyát képezte Csiky Lajos debreczeni theol. tanárnak következő tárgy értekezése: „Az egyházi év menete szerinti prédikálás.“ Az értekezlet e fontos tárgyat, mely a szép feldolgozás és előadás következtében annyira érdekelte a hallgatókat — következő összejövételére tüzte ki megvitatásra s lapunk jövő számában megkezdjük az értekezésnek közlését.

Ünnepkövetségben voltak a legközelebbi pünköszt ünnepe alkalmából a debreczeni főiskolából: végzett hittanhallgatók 9, I—IV. éves hittanhallgatók: 119, joghallgatók: 19, gymnasialis tanulók: 10, összesen tehát 157-en.

Gyászhir. Szalárdi Antal, a makói ref. egyháznak egyik segédlelkésze, élte 31-dik, házasságának 6-dik évében e hó 12-én elhunyt. Sok szép reményt vitt magával a sirba. Béke poraival!

Nyilvános köszönet. Mindazon barátaim, jóakaratu ismerőseim, — azok között különösen főtiszteletű s nagyságos püspök ur, — mint a kik nem rég elhunyt fiam feletti szülei vesztésünk fájdalmát írásban hozzánk küldött, vagy élő szóval kifejezett részvét nyilatkozataikkal enyhíteni igyekeztek: fogadják itt a nyilvánosság terén leghálásabb köszönetemet. — Nagy-Szöllös, 1883. május hó. — Doktor János, lelkész-esperes.

Értesítés. Tudomására kívánom hozni a mélyen tisztelt közönségnek, különösen pedig művecskéim t. megrendelőinek, hogy úgy a „Presbyterek könyve,“ mint az „Eskető lelkész“ kikerültek immár a sajtó alól, s a napokban szétfognak küldetni. Midőn ezt tudatom, egyszersmind bizalommal kérem is művecskéim tisztelt megrendelőit, hogy a hozzájuk keresztkötés alatt s bérmentve megküldendő példányok árának, legkésőbb június hó végéig való megküldése iránt intézkedni méltóztassanak. — Mindenik könyvecske egyes példányának megrendelési ára 35 kr, de a ki a „Presbyterek könyve“-ből ötnél több példányt rendelt volt: az példányonként csak 32 krt számítson.

Miután a megrendelőktől fenmaradó példányokat bizonyba adni egyelőre nincs szándékom: mindkét művecske ezután is csak tölem lesz megszerezhető és pedig a „Presbyterek könyve“ öt példányig 40, öt példányon felül való megrendelés esetén 35 krért. Az „Eskető lelkész“ ára továbbra is 25 kr marad.

Ha valaki egyszerre 10 példányt rendel meg a „Presbyterek könyve“-ből: annak egy tiszteletpéldánnyal vagy abból, vagy ha tetszik, az „Eskető lelkész“-ből szívesen szolgálok. — Mike-Pércs, (u. p. Debreczen). — Nagy Lajos, ref. lelkész.

Felelős szerkesztő: **Tóth Sámuel.** Szerkesztő társak:

Békési Gyula, Géresi Kálmán.